

การประชุมวิชาการระดับชาตินหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 29 ประจำปี 2562

วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน Research and Innovation for Sustainability Development

วันที่ 9-10 พฤษภาคม 2562

ณ โรงแรมสยามออเรียนทัล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

๕๐ ปี มหาวิทยาลัยทักษิณ
50th TSU Anniversary

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ISBN 978-974-474-069-4

การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับเทคนิคจิ๊กซอว์ วิชาชีววิทยา เรื่อง การสืบพันธุ์ของ พืชดอก และการเจริญเติบโต เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	
สุณิสสา เกิดเกลี้ยง	1942
การพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องสนุกกับโครงงานสะเต็มศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมตามแนวทางสะเต็มศึกษา	
สุพรรณวดี ประสงค์	1950
การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสงขลา	
เสาวนีย์ คงบุญ	1958
การใช้แบบฝึกพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตในรายวิชา ทักษะดนตรี (PRACTICUM) ของนิสิต สาขาดุริยางคศาสตร์ หลักสูตรดุริยางคศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	
อภิวัฒน์ รักนิ่ม	1969
ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจทางการศึกษานิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (5ปี) มหาวิทยาลัยทักษิณ	
อรวรรณ ธนุศร	1974
ผลการใช้บทปฏิบัติการด้วยวิธีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของพืชดอก ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร จังหวัดระนอง	
อัสมะ เจาะดาอิง	1983

Session มนุษยศาสตร์

ศึกษาวิธีการขับร้องและการถ่ายทอดอารมณ์เพลงของ เปาวลี พรพิมล ในบทเพลงประกอบภาพยนตร์ พุ่มพวง สุทธิศรี ศรีสมพร	1994
---	------

Session สังคมศาสตร์

รูปแบบการบริหารการพัฒนาและการเปิดหลักสูตรระยะสั้นแก่ผู้สูงอายุ เพื่อการพึ่งพาตนเอง	
จิราพร หาญกลับ	2004
การรับรู้คุณภาพบริการนวดไทยเพื่อสุขภาพ คลินิกนวดแผนไทยประยุกต์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	
ณัฐนันท์ ศรีรักษ์	2014
มาตรการป้องกันและแก้ไขในการซื้อสินค้าผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์	
ชนากร โคมลวานิช	2025
แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนบ้านไม้ฝาด อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง	
ผ่องศรี พัฒนมณี	2032
การทิ้งสุนัขในสังคมที่เปลี่ยนผ่าน	
วรพิชชา คำทา	2039
การสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่	
วัลลภา อินทรงค์	2046

การสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

พรรณวดี ขำจริง¹ อีรารัตน์ ศรีวิรัตน์¹ วัลลภา อินทรงค์¹ และนิพนธ์ บริเวณันันท์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกง มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษา กระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ 2) เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรคของการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกง หมู่บ้านน้ำจาง อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ทฤษฎีการวิน (GARVIN) และแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง รวมถึงการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกง ระเบียบวิธีวิจัยในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้นำและสมาชิกในหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และนักวิชาการ รวมทั้งสิ้น 17 คน ผลการวิจัย พบว่า 1. การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ 2. การทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ 3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและเรื่องในอดีต 4. การเรียนรู้จากประสบการณ์และวิธีการที่ดีที่สุดของผู้อื่น 5. การถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 2) ปัญหา อุปสรรคของการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกง ของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย (1) การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน (2) องค์กรความรู้ใหม่บางส่วนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบท ของพื้นที่ และแนวปฏิบัติบางประเด็นเป็นการเพิ่มเติมทุนในการผลิต (3) ขาดการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ อย่างจริงจัง (4) ขาดรุ่นลูกรุ่น หลานที่จะสานต่ออาชีพการเกษตร รวมถึง (5) การจัดการความรู้ขาดความเป็นระบบ

คำสำคัญ : ชุมชนเข้มแข็ง, กระบวนการจัดการความรู้

¹ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

The Community Empowerment of through Knowledge Management of Ban Namchan Chili Paste Community, Tambon Aow Luk Noey, Aow Luk, Krabi

Panwadee Khumjing¹ , Thirarat Srivirat¹ , Wanlapa Intarong¹ and Nipon Boriwatanan¹

Abstract

The research objectives were to 1) investigate knowledge management process of Ban Namchan Chili Paste Community, Tambon Aow Luk Noey, Aow Luk, Krabi Province, 2) investigate their obstacles during the process through Garvin's Theory, and community empowerment. The research methodology was Qualitative Research using literature, theories, relating research reviews, and In-depth Interview, and Participant Observation. The research instruments were In-depth Interview and Participant Observation. The total of 17 informants were community leaders and members in Ban Namchan Village, Tambon Aow Luk Noey, Aow Luk, Krabi, government officers and academic experts.

The research findings demonstrated that 1) two solutions were found, 2) innovative experimentations, 3) the most effective method was self-discovery and experiential learning through the past experiences, 4) learning from success of others, and 5) knowledge transfer. In fact, the obstacles found during their process through Garvin's Theory, community empowerment of the community were identified as 1) unclear communication, 2) the new knowledge was not always applicable in local contexts and some solutions tended to increase its production cost, 3) the lack of stake holder support, 4) the lack of new generation engagement specifically on agriculture, and 5) the lack of systematical knowledge management.

Keywords : Community Empowerment, knowledge management process

ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทนำ ในการขับเคลื่อนชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดียังยืน เปิดพื้นที่ให้เกื้อหนุนกันทั้ง พื้นที่ทางกายภาพ สังคม และจิตวิญญาณ หรือปัญญา (Kuntathian, 2017; Leknoi, 2017)

แนวคิดทุนทางสังคมจึงได้ถูกนำไปเชื่อมโยงกับการจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในการที่จะ พัฒนาชุมชน องค์กร และประเทศให้ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งแนวคิดทุนทางสังคมในบริบทไทยพบว่า ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับคนในชุมชน และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติผ่าน กระบวนการที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอดองค์ ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้วพัฒนา เลือกสรร ปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้น จนเกิดทักษะและความชำนาญที่ สามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตได้อย่าง เหมาะสมกับยุคสมัย จนเกิดเป็นภูมิปัญญา (องค์ความรู้ใหม่) ที่เหมาะสมและสื บทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2541) อันจะเป็นหลักประกันในการพัฒนาที่จะ นำไปสู่ความยั่งยืน อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้ส่งเสริมให้มีการ ขับเคลื่อนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีจุดเน้นในการแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย ได้แก่ความเหลื่อมล้ำ ของ คนในสังคม ทำให้ประชาชนในภาคชนบทได้รับประโยชน์จากการพัฒนา มีอาชีพที่สร้างรายได้เพียงพอ สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และคนที่ด้อยโอกาสหรือคนที่ไม่ได้เป็นเจ้าของทุนสามารถอยู่ได้ในสังคม อย่างพอใจในสิ่งที่มี มี รายได้เลี้ยงตนเองโดยไม่ต้องมีหนี้สิน มีความรู้และสุขภาพที่แข็งแรง โดยมุ่งการทำงาน ร่วมกัน 3 ฝ่าย ทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประเด็นเกี่ยวกับการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการ ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ของพื้นที่ชุมชนบ้านคลองโยง เพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการสื่อสาร (communication approach) ในลักษณะเครือข่ายการจัดการความรู้ ที่ไม่ใช่เป็น เพียงแค่การควบคุมเหนือการผลิต และใช้ความรู้ที่ปรากฏ เด่นชัด หรือที่ซ่อนเร้นไว้เท่านั้น แต่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องใน ระยะยาวที่แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของความรู้ และการ สร้าง ความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมาในอนาคต (Munchen, 2004, p. 23) อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาภาคการเกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภอลำดัก จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคของการสร้างชุมชนเข้ม แข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิต เครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภอลำดัก จังหวัดกระบี่

นิยามศัพท์

เครื่องแกง หมายถึง ของที่ใช้ในการปรุงแกงมีพริก หอม กระเทียม กะปิ เป็นหลัก, อาจใส่เครื่องปรุงอื่นเพิ่มแล้วแต่ ชนิดของแกง เช่น แกงเผ็ดใส่ตะไคร้ ข่า พริกไทย เป็นต้น.

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative study) ใช้วิธีการวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic approach) และแบบกรณีศึกษา (case study approach) โดยศึกษาจากเอกสาร (documentary study) ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปของหนังสือ และ เอกสารต่างๆ รวมถึงสื่ออื่น เพื่อความครบถ้วน และความ เป็นปัจจุบันของข้อมูล และการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการสังเกตแบบมี ส่วนร่วม (participant observation)

หน่วยในการวิเคราะห์เป็นระดับบุคคล ซึ่งเน้นตัวบุคคล ที่สามารถให้ข้อมูลสำหรับใช้ตอบคำถามการวิจัยได้อย่างครบ ถ้วน ซึ่งได้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรอินทรีย์ใน ชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยศึกษาจากจำนวนคน 17 คน สำหรับการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

เชิงลึก การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (sampling) ไม่ใช่ทฤษฎีความ น่าจะเป็น (non-probability selection sampling) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection)

การวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มตั้งแต่การจัดระเบียบข้อมูล (data processing) เมื่อคณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดหมวดหมู่ (classification) เนื่องจากข้อมูลมีที่มาจาก หลากหลายแหล่ง ทั้งการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จัดแบ่งตามความเชื่อมโยงของเนื้อหา สาร และวิเคราะห์ หาข้อสรุปว่าข้อมูลที่มีอยู่นั้น สามารถที่จะ ตอบปัญหาการวิจัยในส่วนใดได้บ้าง อย่างไรก็ตาม จากนั้นแสดงข้อมูล ในลักษณะของการอธิบาย บรรยาย อันจะทำให้เห็นภาพรวมทั้ง ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การแสดงข้อมูล และการหาข้อสรุปคณะผู้วิจัย ทำการวิเคราะห์หลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ ร่วมกับชุมชน และกลุ่มประชากร ตัวอย่าง

การตีความผลการวิจัยจากข้อค้นพบ สำหรับการตีความ คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตนั้น ส่วนหนึ่งเน้นการพิจารณาบริบท ทั้งบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ด้วย เพื่อนำไปสู่การเข้าใจความหมายนั้น อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้การตีความตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎี หลักเหตุผล และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยมีได้ใช้วิธีการ ทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และเก็บรวบรวม ข้อมูลต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน อาทิเช่น การนำ เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วย กระบวนการจัดการความรู้ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง คณะผู้วิจัย ได้อธิบายถึงผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสนับสนุนด้วย แนวคิด ทฤษฎีของนักคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการยืนยัน และ ทำให้ข้อมูลมีน้ำหนักมากขึ้น นอกจากนี้ ยังได้แสดงข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกสนับสนุนด้วยการศึกษาข้อมูลจากแหล่งอื่น ทั้งจากเว็บไซต์และการเข้าร่วมประชุมเสวนาทางวิชาการ เป็นต้น ผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ พบว่า 1) การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเกิดจากการบริหารจัดการด้วยข้อเท็จจริง จากการการได้ลงมือทำเครื่องแกงในการหาสูตรเครื่องแกงที่มีสัดส่วนลงตัว “ไม่ได้ไปเอาสูตรของที่ไหนมาคะ คิดทำกันเอง ลองทำกันเองในบ้านแล้วเอาในเพื่อนบ้านชิมจากนั้นให้คนทั่วไปชิมเพื่อติชมรสชาติในการปรับหรือลดส่วนผสมให้ลงตัว ครั้งแรกอาจมีกลิ่นฉุนของสมุนไพรมาเกิดไปก็มีการปรับลดลง จากนั้นเริ่มได้สูตรที่คงที่”นางณอมศรี นานดิษฐ์,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

2) การทดลองทำสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการใหม่กิจกรรมนี้เกี่ยวข้องกับการค้นหาและการทดสอบความรู้ใหม่ๆ อย่างเป็นระบบ ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทดลองที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และการทดลองใหม่ๆ โดยการทดลองอย่างต่อเนื่อง จะมีการทดลองย่อยๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่ละน้อย และปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็ได้ เพื่อพัฒนาความสามารถใหม่ขององค์กร จำเป็นต้องมีความสามารถและทักษะที่สูงของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง “เนื่องจากการทำเครื่องแกงทางกลุ่มพบปัญหาเรื่องของการเก็บรักษาเครื่องแกงให้มีอายุนานโดยที่ไม่อยากใช้สารกันบูดอยากทำด้วยวิธีการแบบธรรมชาติที่สุด แรกๆก็เริ่มทดลองในการเก็บรักษาจากอุณหภูมิความเย็น หันมาจัดการในเรื่องของความสะอาดของวัตถุดิบ แล้วเลือกวัตถุดิบ เพื่อที่จะได้ดูว่าสามารถที่จะทำให้การยืดอายุเครื่องแกงให้มากขึ้น จากนั้นได้เริ่มมีการอาศัยอุปกรณ์ในการปิดผนึกถุงด้วยระบบสุญญากาศเพื่อลดการเจริญเติบโตของเชื้อโรค”นางสุณี เพ็ชรทับไทร,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

3) การเรียนรู้จากประสบการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตมาที่มีการคิดทบทวนเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวที่ผ่านมา โดยประเมินสิ่งเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เมื่อก่อนยึดอาชีพหลักทำสวยยางพาราทำสวนปาล์มกันอย่างเดียวรายได้ก็ดีทางเดียวพอราคาตกก็มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น ปลุกฝึกกินเองค่าใช้จ่ายก็มีอยู่ดี พอมาประชุมหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านพาทางเกษตรอำเภอกับพัฒนาชุมชนเขาเข้ามาให้เงินทุนสนับสนุนในการรวมกลุ่มทำสินค้าในชุมชน ป้าแก่กันละทำอะไรไม่ค่อยเป็นทำเป็นแต่กับข้าวกินกันเองเลยมาคุยกันทำเป็นเครื่องแกงนี้ละ”นางสุพิศ สุกุลแก้ว,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

4) การเรียนรู้จากบุคคลอื่นการเรียนรู้ไม่ได้มาจากการคิดทบทวนและการวิเคราะห์ด้วยตัวเองทั้งหมด ในบางครั้งความรู้ความเข้าใจที่มีอิทธิพลอย่างยั้งนั้น อาจได้มาจากการมองออกไปนอกสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย เพื่อให้ได้มุมมองที่แปลก

ใหม่ “สรุปบทเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง “พลังภูมิปัญญา” โดยเริ่มจากการประเมินตนเอง และประเมินผลงาน โดยผ่าน กระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้”เสาวณี นานดิษฐ์,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

5) การถ่ายโอนความรู้ทั่วทั้งองค์กรได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ “จากจำนวนองค์กรในชุมชนจะมีเท่าใดก็ได้ คนๆ หนึ่งอาจเป็นสมาชิกหลายองค์กร เช่น เป็นทั้งสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มป่าชุมชน ฯลฯ ถ้ามี จำนวนองค์กรในชุมชนมาก แสดงว่าชุมชนนั้นเข้มแข็ง เพราะมีจำนวนผู้นำมาก ทำให้เกิดกลุ่มผู้นำติดตามมา ซึ่งเป็นทุนทาง สังคมที่สำคัญที่สุดของชุมชน”นางณอมศรี นานดิษฐ์,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

2. ปัญหา อุปสรรคของการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วย กระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของ หมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 1) ปัญหาการ สื่อสารที่ไม่ชัดเจน ความเข้าใจ ผิด หรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน 2) องค์ความรู้ใหม่บางส่วนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทของ พื้นที่ และแนวปฏิบัติบางประเด็น เป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิต 3) ขาดการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ อย่างจริงจัง 4) ผู้นำที่มีความเข้มแข็ง รวมถึง 5) การ จัดการ ความรู้ขาดความเป็นระบบ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ว่า ...“ การเชื่อมต่อองค์กร ในชุมชนกับองค์กรภายนอกเป็นการระดมทุนทางสังคมจากภายนอกชุมชน ซึ่งมีความสำคัญกว่าการระดมเงินทุน เนื่องจากแต่ ละองค์กรมีศักยภาพ (จุดแข็ง) ที่แตกต่างกัน ถ้าองค์กรชุมชนใดสามารถเชื่อมต่อกับองค์กรภายนอกได้ เช่น กลุ่มป่าชุมชน-กลุ่ม สมุนไพร- กลุ่มออมทรัพย์--กรมส่งเสริมการเกษตร หรือกลุ่มวัฒนธรรม-วัด-โรงเรียน-สวช-สถาบันราชภัฏย่อมช่วยให้ทุกฝ่ายมี ความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพราะต่างฝ่ายก็มีศักยภาพที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แกกันและกัน” (นายศรธรรม เครือแบน , 2560, มกราคม 29, สัมภาษณ์)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ 1) การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเกิดจากการบริหารจัดการด้วยข้อเท็จจริง จากการการได้ลงมือทำเครื่องแกงใน การหาสูตรเครื่องแกงที่มีสัดส่วนลงตัว “ไม่ได้ไปเอาสูตรของที่ไหนมาคะ คิดทำกันเอง ลองทำกินกันเองในบ้านแล้วเอาในเพื่อน บ้านชิมจากนั้นให้คนทั่วไปชิมเพื่อติชมรสชาติในการปรับหรือลดส่วนผสมให้ลงตัว ครั้งแรกอาจมีกลิ่นฉุนของสมุนไพรมาเกิดไป ก็มีการปรับลดลง จากนั้นเริ่มได้สูตรที่คงที่”นางณอมศรี นานดิษฐ์,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

2) การทดลองทำสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการใหม่กิจกรรมนี้เกี่ยวข้องกับการค้นหาและการทดสอบความรู้ใหม่ๆ อย่างเป็น ระบบ ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทดลองที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และการทดลองใหม่ๆ โดยการทดลองอย่าง ต่อเนื่อง จะมีการทดลองย่อยๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่ละน้อย และปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็ได้ เพื่อพัฒนาความสามารถ ใหม่ขององค์กร จำเป็นต้องมีความสามารถและทักษะที่สูงของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง “เนื่องจากการทำเครื่องแกงทางกลุ่มพบ ปัญหาเรื่องของการเก็บรักษาเครื่องแกงให้มีอายุานโดยที่ไม่อยากใช้สารกันบูดอยากทำด้วยวิธีการแบบธรรมชาติที่สุด แรกๆก็ เริ่มทดลองในการเก็บรักษาจากอุณหภูมิความเย็น หันมาจัดการในเรื่องของความสะอาดของวัตถุดิบ แล้วเลือกวัตถุดิบ เพื่อที่ จะได้ว่าสามารถที่จะทำให้การยืดอายุเครื่องแกงให้มากขึ้น จากนั้นได้เริ่มมีการอาศัยอุปกรณ์ในการปิดผนึกถุงด้วยระบบ สูญญากาศเพื่อลดการเจริญเติบโตของเชื้อโรค”นางสุณี เพ็ชรทับไทร,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

3) การเรียนรู้จากประสบการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตมาที่มีการคิดทบทวนเกี่ยวกับความสำเร็จและความ ล้มเหลวที่ผ่านมา โดยประเมินสิ่งเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เมื่อก่อนยึดอาชีพหลักทำสววย่างพาราทำสวนปาล์มกันอย่างเดียว รายได้ก็ได้ทางเดียวพอราคาตกก็มีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น ปลุกฝึกกินเองค่าใช้จ่ายก็มีอยู่ดี พอมาประชุมหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านพาทาง เกษตรอำเภอกับพัฒนาชุมชนเขาเข้ามาให้เงินทุนสนับสนุนในการรวมกลุ่มทำสินค้าในชุมชน ป้าๆแก่กันละทำอะไรไม่ค่อยเป็น ทำเป็นแต่กับข้าวกินกันเองเลยมาคุยกันทำเป็นเครื่องแกงนี้ละ”นางสุพิศ สุกุลแก้ว,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

4) การเรียนรู้จากบุคคลอื่นการเรียนรู้ไม่ได้มาจากการคิดทบทวนและการวิเคราะห์ด้วยตัวเองทั้งหมด ในบางครั้ง ความรู้ความเข้าใจที่มีอิทธิพลอย่างยี่งั้น อาจได้มาจากการมองออกไปนอกสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย เพื่อให้ได้มุมมองที่แปลกใหม่ “สรุปทเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง “พลังภูมิปัญญา” โดยเริ่มจากการประเมินตนเอง และประเมินผลงาน โดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้”เสาวณี นานดิษฐ์,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์

5) การถ่ายโอนความรู้ทั่วทั้งองค์กรได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ “จากจำนวนองค์กรในชุมชนจะมีเท่าใดก็ได้ คนๆ หนึ่งอาจเป็นสมาชิกหลายองค์กร เช่น เป็นทั้งสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มป่าชุมชน ฯลฯ ถ้ามีจำนวนองค์กรในชุมชนมาก แสดงว่าชุมชนนั้นเข้มแข็ง เพราะมีจำนวนผู้นำมาก ทำให้เกิดกลุ่มผู้นำติดตามมา ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญที่สุดของชุมชน”นางถนอมศรี นานดิษฐ์,2560, ธันวาคม 15,สัมภาษณ์ สอดคล้องกับทฤษฎีการวิน(Garvin, 1993) ได้การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเพื่อนำองค์กรฝ่าฟันไปสู่ผลกำไรและข้อได้เปรียบขององค์กรอื่น โดยพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ ด้านการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ด้านการทดลองแนวทางใหม่ๆ ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและอดีตด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งทีผู้อื่นทำได้ดีเป็นอย่งดี และด้านการถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ วิจารณ์ พานิช.(2548). กล่าวถึงองค์การที่เอื้อการเรียนรู้จะมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamics) มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของพัฒนาการคล้ายมีชีวิต มีผลงานดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และการสร้างนวัตกรรม (Innovation) มีวัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงองค์การแห่งการเรียนรู้ในหลายมุมมอง

2. ปัญหา อุปสรรคของการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วย กระบวนการจัดการความรู้ ในการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของหมู่บ้านน้ำจาง ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 1) ปัญหาการ สื่อสารที่ไม่ชัดเจน ความเข้าใจผิด หรือความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน 2) องค์ความรู้ใหม่บางส่วนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทของ พื้นที่ และแนวปฏิบัติบางประเด็น เป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิต 3) ขาดการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ อย่างจริงจัง 4) ผู้นำที่มีความเข้มแข็ง รวมถึง 5) การจัดการ ความรู้ขาดความเป็นระบบ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ว่า ... “การเชื่อมต่อองค์กรในชุมชนกับองค์กรภายนอกเป็นการระดมทุนทางสังคมจากภายนอกชุมชน ซึ่งมีความสำคัญกว่าการระดมเงินทุน เนื่องจากแต่ละองค์กรมีศักยภาพ (จุดแข็ง) ที่แตกต่างกัน ถ้าองค์กรชุมชนใดสามารถเชื่อมต่อกับองค์กรภายนอกได้ เช่น กลุ่มป่าชุมชน-กลุ่มสมุนไพร- กลุ่มออมทรัพย์--กรมส่งเสริมการเกษตร หรือกลุ่มวัฒนธรรม-วัด-โรงเรียน-สวช-สถาบันราชภัฏย่อมช่วยให้ทุกฝ่ายมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพราะต่างฝ่ายก็มีศักยภาพที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แกกันและกัน”... (นายศรธรรม เครือแบน , 2560, มกราคม 29, สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤตยาวิติ เกตุวงศา.(2555)ที่พบว่า การปรับตัวความเข้มแข็งของโรงเรียนชุมชนชานาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้ชุมชนที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้มแข็งในมิติต่างๆซึ่งสมบูรณ์ ธรรมลงกา.(2556) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ในบริบททางด้านสังคมของชุมชนที่เข้มแข็งในจังหวัดเชียงราย เป็นสังคมแบบเครือข่ายที่มี โครงสร้างทางสังคมเป็นทั้งแนวราบและแนวตั้ง ทางด้านการเมือง มีการกระจายอำนาจ แบ่งการปกครองชุมชนเป็น หมวดหรือคุ้มชุมชนต่างๆ ทางด้านวัฒนธรรมชุมชน มีวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจาก บรรพบุรุษ และทางด้านเศรษฐกิจ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เป็นต้นทุนในการผลิต มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การจำหน่ายผลผลิตเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดเชียงราย มีอาทิเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านผู้นำชุมชน การเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีปัจจัย สำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการ พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่างๆเหล่านี้มากำหนด รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนกลยุทธ์การนำรูปแบบการ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชน กลยุทธ์การ มีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์การสร้าง

กระบวนการเรียนรู้กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย และกลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้าน เกิด ซึ่งเป็นไป ในทิศทางเดียวกันกับ ผลการวิจัยของ วชิราภรณ์ สุรชนะสกุล และคณะ.(2559).พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตามความคิดเห็น ของผู้เกี่ยวข้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่มีอยู่ใน ระดับมาก และมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการ บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้ง มีบทบาท 3 ลักษณะ ได้แก่ ตามเป้าหมาย ตามพันธกิจ และตามรูปแบบการจัดการศึกษา 2) องค์ประกอบ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน การเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วม ของชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ ศักยภาพของชุมชน ทุน ภูมิสังคม และการบริหารจัดการชุมชน และ 3) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน ประกอบไป ด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน หลักการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ

จากภาพรวมดังกล่าว จุดสำคัญที่ค้นพบจากงานวิจัย คือ มีการรวมตัวกันภายในชุมชน อย่างเข้มแข็ง ทุกคนตื่นรู้ ตระหนักถึงปัญหาและความต้องการ และมีกระบวนการจัดการความรู้ ในการทำเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย แต่องค์ความรู้ที่ คัดเลือก นั้น ล้วนสอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ สมาชิกทุกคนมี ส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น มี เวที แลกเปลี่ยนความรู้ มีโอกาสได้รับการอบรม เรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะและความสามารถ เมื่อมีปัญหาต่างๆ ในกลุ่มเกิดขึ้นก็ พุดคุย ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน จึงทำให้ กระบวนการจัดการความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ที่เกิดขึ้นถูก ผสมกลมกลืนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน และ นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นการจัดการความรู้ และปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เชื่อมโยงกับการ จัดการความรู้ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายของการจัดการผลิตผลทางการเกษตร เพื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ เอกชน และ ภาคประชาสังคมในการจัดการกับปัญหาของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

1. สมบูรณ์ ธรรมลงกา.(2556).รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัด เชียงราย.สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.;วารสารศึกษาศาสตร์มหา วิทยาลัยนครสวรรค์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2556.หน้า58-66
2. กฤตยาวัตี เกตุวงศา.(2555).การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ด้วยวิถีวิทยาของการสร้าง ทฤษฎีฐานราก : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนขวานา.ที่ 1 ฉบับที่ 1 เมษายน - กันยายน 2555วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง. หน้า12-24.
3. วชิราภรณ์ สุรชนะสกุล และคณะ.(2559).รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน.ทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. A Model for Enhancing the Community Strength by Community Colleges. SDU Res. J. 13 (2): May-Aug 2017.p91-112
- วิจารณ์ พานิช. (2549). การจัดการความรู้ :ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
4. Kuntathian, W. (2017). Landscape Architecture of Thai Temples, and Buddhist Integrated Learning and Health Promotion. Journal of Graduate Studies Review, 13(2), 137-149.
5. Munchen. (2004). Knowledge management: Libraries and librarians taking up the challenge. Munich: K.G.Saur